Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 8 listopada 2012 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Brak dostatecznych wyjaśnień w przedmiocie stanu faktycznego i prawnego sporu głównego — Pytania zadane w kontekście wykluczającym pomocną odpowiedź — Brak wyjaśnień w przedmiocie względów uzasadniających konieczność uzyskania odpowiedzi na pytania prejudycjalne — Oczywista niedopuszczalność

W sprawie C-433/11

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Krajský súd v Prešove (Słowacja) postanowieniem z dnia 10 sierpnia 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 sierpnia 2011 r., w postępowaniu:

SKP k.s.

przeciwko

Kvecie Polhošovej,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: A. Borg Barthet, pełniący obowiązki prezesa piątej izby, M. Ilešič i M. Safjan (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: A. Calot Escobar,

po wysłuchaniu rzecznika generalnego,

wydaje następujące

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5–9 dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych") (Dz.U. L 149, s. 22), art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1

* Język postępowania: słowacki.

dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29), oraz art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między spółką SKP k.s. (zwaną dalej „SKP"), syndykiem masy upadłościowej KFZ Sys s.r.o. (zwanej dalej „KFZ") a Kvetą Polhošovą w przedmiocie wykonania przez tę ostatnią umowy sprzedaży towaru konsumpcyjnego na raty.

Ramy prawne

Prawo Unii

Karta

3 Artykuł 47 karty stanowi:

„Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela.

Pomoc prawna jest udzielana osobom, które nie posiadają wystarczających środków, w zakresie, w jakim jest ona konieczna dla zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości".

Dyrektywa 93/13

4 Zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy 93/13:

„Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach zawieranych pomiędzy sprzedawcą lub dostawcą a konsumentem".

5 Artykuł 2 dyrektywy 93/13 stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

a) »nieuczciwe warunki« oznaczają warunki umowne zdefiniowane w art. 3;

b) »konsument« oznacza każdą osobę fizyczną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem;

c) »sprzedawca lub dostawca« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach dotyczących handlu, przedsiębiorstwa lub zawodu, bez względu na to, czy należy do sektora publicznego czy prywatnego".

6 Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:

„Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”.

Dyrektywa 2005/29

7 Artykuł 1 dyrektywy 2005/29 stanowi:

„Celem niniejszej dyrektywy jest przyczynienie się do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego i osiągnięcie wysokiego poziomu ochrony konsumentów poprzez zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych praktyk handlowych szkodzących interesom gospodarczym konsumentów”.

8 Artykuł 2 dyrektywy 2005/29 został sformułowany następująco:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

a) »konsument« oznacza każdą osobę fizyczną, która w ramach praktyk handlowych objętych niniejszą dyrektywą działa w celu niezwiązanym z jej działalnością handlową, gospodarczą, rzemieślniczą lub wolnym zawodem;

b) »przedsiębiorca« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która w ramach praktyk handlowych objętych niniejszą dyrektywą działa w celu związanym z jej działalnością handlową, gospodarczą, rzemieślniczą lub wolnym zawodem, oraz każdą osobę działającą w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy;

c) »produkt« oznacza każdy towar lub usługę, w tym nieruchomości, prawa i obowiązki;

d) »praktyki handlowe stosowane przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów« (zwane dalej również »praktykami handlowymi«) oznaczają każde działanie przedsiębiorcy, jego zaniechanie, sposób postępowania, oświadczenie lub komunikat handlowy, w tym reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją, sprzedażą lub dostawą produktu do konsumentów;

[…]”.

9 Artykuł 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2005/29 przewiduje:

„1. Niniejszą dyrektywę stosuje się do nieuczciwych praktyk handlowych w rozumieniu art. 5, stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów przed zawarciem transakcji handlowej dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania oraz po jej zawarciu.

2. Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla przepisów prawa zobowiązań umownych, w szczególności dla postanowień dotyczących ważności, zawierania lub skutków umowy”.

10 Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 dyrektywy 2005/29:

„1. Nieuczciwe praktyki handlowe są zabronione.

2. Praktyka handlowa jest nieuczciwa, jeżeli:

a) jest sprzeczna z wymogami staranności zawodowej;

i

b) w sposób istotny zniekształca lub może w sposób istotny zniekształcić zachowanie gospodarcze względem produktu przeciętnego konsumenta, do którego dociera bądź do którego jest skierowana, lub przeciętnego członka grupy konsumentów, jeżeli praktyka handlowa skierowana jest do określonej grupy konsumentów".

Prawo słowackie

11 Zgodnie z § 4 ust. 2 zákon č. 71/1992 o súdnych poplatkoch (ustawy nr 71/1992 o opłatach sądowych) w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu głównego syndyk masy upadłościowej w rozumieniu szczególnego przepisu zákon č. 7/2005 o konkurze a reštrukturalizácii (ustawy nr 7/2005 o postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacji) jest zwolniony z opłat sądowych.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

12 W dniu 13 listopada 2001 r. spółka DRUKOS a.s. zawarła z Kvetą Polhošovą umowę leasingu towaru konsumpcyjnego, na mocy której po upływie okresu leasingu, to jest po uiszczeniu 30 miesięcznych rat K. Polhošová stawała się właścicielem wspomnianego towaru. W omawianej umowie zawarta została klauzula zastrzeżenia własności, zgodnie z którą prawo własności przechodziło na K. Polhošovą dopiero po wywiązaniu się ze wszystkich podjętych przez nią zobowiązań, w tym po zapłacie wszystkich rat. Cena towaru wynosiła 17 270 SKK (569,73 EUR), lecz, zważywszy na raty leasingowe, K. Polhošova miała w rzeczywistości zapłacić ogółem kwotę 24 033 SKK (792,83 EUR).

13 Spółka DRUKOS a.s., w odniesieniu do której ogłoszona została upadłość, w dniu 16 marca 2006 r. zawarła z Jánem Holcem, mającym miejsce zamieszkania w Nitrze (Słowacja), umowę cesji wierzytelności względem K. Polhošovej. Na podstawie umowy zawartej w tym samym dniu J. Holec dokonał cesji przedmiotowej wierzytelności na spółkę MEDIATION KMCH s.r.o., z siedzibą w Nitrze, a następnie w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja). Na podstawie umowy z dnia 23 lutego 2008 r. wierzytelność ta została następnie scedowana na rzecz spółki IVACO CONSULTANTS LIMITED z siedzibą na Seszelach. W dniu 17 maja 2008 r. ta ostatnia spółka zawarła umowę cesji wspomnianej wierzytelności z przedsiębiorstwem AKROPOLIS estates s.r.o., przekształconym w KFZ, z siedzibą w Słowacji.

14 W dniu 25 lipca 2008 r. ogłoszona została upadłość KFZ.

15 W dniu 17 marca 2010 r. SKP wniosła do Okresný súd Poprad (sądu rejonowego w Popradzie) powództwo przeciwko K. Polhošovej, żądając zapłaty przez pozwaną kary umownej przewidzianej w razie zwłoki w płatnościach, w wysokości 0,1% należnej kwoty za każdy dzień zwłoki, oraz zwrotu kosztów związanych z pokryciem dochodzonych kwot. Omawiana kara umowna, obejmująca okres czterech lat poprzedzających wniesienie powództwa, stanowi kwotę 987,05 EUR, natomiast dochodzone honorarium adwokata wynosi 117,32 EUR.

16 W wyroku z dnia 22 lutego 2011 r. Okresný súd Poprad oddalił wspomniane powództwo z uwagi na fakt, że wspomniana kara umowna stanowiła nieuczciwy warunek umowy zawartej z konsumentem. Sąd ten uznał, że ponieważ na karę tę nakładają się jeszcze ustawowe odsetki za zwłokę, oba te obowiązki mają w konsekwencji charakter nieproporcjonalny i tworzą istotną nierównowagę między prawami i obowiązkami dwóch stron umowy, na niekorzyść konsumenta.

17 SKP wniosła apelację od przytoczonego wyroku do Krajský súd v Prešove (sądu okręgowego w Preszowie).

18 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, zgodnie z ustawodawstwem słowackim syndyk przedsiębiorstwa w stanie upadłości jest zwolniony z opłat sądowych. W razie nieuwzględnienia powództwa syndyka koszty poniesione przez konsumenta są w praktyce niemożliwe do odzyskania. Co za tym idzie, taki stan rzeczy zniechęca konsumentów do występowania na drogę sądową przeciwko przedsiębiorstwom w stanie upadłości, a także do opłacania usług adwokata, co godzi w obronę ich praw.

19 Uznając, iż rozstrzygnięcie zawisłej przed nim sprawy zależy od wykładni prawa Unii, Krajský súd v Prešove postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 5–9 dyrektywy 2005/29 […] należy interpretować w ten sposób, iż powinno się uznać za nieuczciwą praktykę [handlową] również praktykę podmiotu gospodarczego [dostawcy], który przenosi wierzytelności względem konsumentów na podmiot w stanie upadłości, jeżeli konsumenci nie mają gwarancji zwrotu kosztów postępowania sądowego wszczętego na podstawie umowy konsumenckiej [odnoszącego się do umowy konsumenckiej]?

2) Jeżeli odpowiedź na poprzednie pytanie brzmi, że cesja wierzytelności względem konsumentów na podmiot w stanie upadłości w celu [ich] odzyskania jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej, to czy:

a) artykuł 47 [karty] można interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on, aby organ sądowy dla potrzeb ochrony konsumentów nie zastosował obniżenia [zwolnienia z] opłaty sądowej przewidzianego w ustawie na rzecz syndyka masy upadłościowej i orzekł ewentualnie, bez naruszenia prawa syndyka masy upadłościowej do ochrony sądowej, o umorzeniu postępowania z uwagi na brak wniesienia opłaty sądowej od pozwu?

b) artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy […] 93/13 […] sprzeciwiają się zastosowaniu przepisu prawa krajowego o zwolnieniu syndyka masy upadłościowej od opłaty sądowej, jeżeli w braku nieuczciwej praktyki [handlowej] powód nie byłby zwolniony od rzeczonej opłaty sądowej, a z uwagi na umorzenie postępowania uniknięto by postępowania sądowego dotyczącego świadczenia wynikającego z nieuczciwego warunku umowy?”.

W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

20 Zgodnie z art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odesłanie prejudycjalne jest oczywiście niedopuszczalne, Trybunał, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, może, bez dalszych czynności procesowych, rozstrzygnąć sprawę, wydając postanowienie z uzasadnieniem.

W przedmiocie pytania pierwszego i części pierwszej pytania drugiego

21 Przedstawiając pierwsze pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy praktykę handlową dostawcy polegającą na scedowaniu na rzecz przedsiębiorstwa w stanie upadłości wierzytelności dostawcy względem konsumenta w sytuacji, gdy konsument nie ma gwarancji uzyskania zwrotu kosztów postępowania sądowego odnoszącego się do umowy zawartej z tym dostawcą, należy uznać za nieuczciwą praktykę handlową w rozumieniu dyrektywy 2005/29. W razie uzyskania odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze sąd odsyłający pyta Trybunał, w części pierwszej pytania drugiego, czy art. 47 karty stoi na przeszkodzie temu, by syndyk przedsiębiorstwa będącego cesjonariuszem takich wierzytelności był zmuszony uiścić opłaty sądowe, jeżeli żąda, z tytułu tych wierzytelności, zapłaty przez konsumentów określonej kwoty pieniędzy.

22 W świetle utrwalonego orzecznictwa procedura przewidziana w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy między Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są im niezbędne do rozstrzygnięcia przedstawionych przed nimi sporów (zob. w szczególności wyroki: z dnia 16 lipca 1992 r. w sprawie C-83/91 Meilicke, Rec. s. I-4871, pkt 22; z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie C-445/06 Danske Slagterier, Zb.Orz. s. I-2119, pkt 65).

23 Konieczność dokonania wykładni prawa Unii, która będzie pomocna dla sądu krajowego, wymaga, aby sąd ten określił okoliczności faktyczne i prawne, na tle których wyłoniły się przedłożone przezeń pytania, albo co najmniej wskazał stan faktyczny stanowiący podstawę tych pytań (zob. w szczególności wyrok z dnia 26 stycznia 1993 r. w sprawach połączonych od C-320/90 do C-322/90 Telemarsicabruzzo i in., Rec. s. I-393, pkt 6; a także postanowienia: z dnia 17 września 2009 r. w sprawie C-181/09 Canon Kabushiki Kaisha, pkt 8; z dnia 3 maja 2012 r. w sprawie C-185/12 Ciampaglia, pkt 4).

24 Trybunał jest bowiem właściwy jedynie do orzekania w przedmiocie wykładni aktu prawa Unii w oparciu o fakty przedstawione mu przez sąd krajowy (wyroki: z dnia 16 lipca 1998 r. w sprawie C-235/95 Dumon i Froment, Rec. s. I-4531, pkt 25; z dnia 11 września 2008 r. w sprawie C-11/07 Eckelkamp i in., Zb.Orz. s. I-6845, pkt 52; postanowienie z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie C-348/11 Thomson Sales Europe, pkt 43).

25 Postanowienie odsyłające w niniejszej sprawie nie odpowiada powyższemu wymogowi. Jest niejasne i brakuje w nim wyjaśnień w odniesieniu do stanu faktycznego i prawnego sporu głównego, a w konsekwencji nie pozwala Trybunałowi na udzielenie pomocnej odpowiedzi na zadane pytania.

26 Zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy 2005/29 w związku z jej art. 2 lit. c) dyrektywę tę stosuje się do nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorstw stosowanych wobec konsumentów przed zawarciem transakcji handlowej dotyczącej towaru lub usługi, w trakcie jej zawierania oraz po jej zawarciu.

27 Tymczasem sąd odsyłający nie wskazał w postanowieniu, jakie konkretne zachowanie przedsiębiorcy w stanie upadłości względem konsumenta miałoby stanowić nieuczciwą praktykę handlową. Sąd ten ograniczył się do szczegółowego opisu łańcucha kolejnych, dokonywanych między przedsiębiorcami, cesji spornej w postępowaniu głównym wierzytelności, nie podał jednakże elementów zachowania przedsiębiorcy względem konsumenta, które mogłyby zostać zakwalifikowane jako nieuczciwa praktyka handlowa.

28 Tytułem uzupełnienia należy także dodać, że zadane pytania dotyczą cesji dokonanej na rzecz przedsiębiorstwa w stanie upadłości. Z postanowienia odsyłającego nie wynika jednakże, że postępowanie główne dotyczy właśnie takiej cesji, jako że niektóre z cesji składających się na łańcuch transakcji, o którym mowa w punkcie poprzedzającym, zostały dokonane na rzecz przedsiębiorstw nieznajdujących się w chwili transakcji w stanie upadłości.

29 W każdym razie należy stwierdzić, że postanowienie odsyłające nie wskazuje na prawo krajowe pozwalające przyjąć, że odpowiedź Trybunału będzie pomocna w rozstrzygnięciu sporu głównego.

30 W odniesieniu do postępowania głównego, to wątpliwości co do ważności spornych umów cesji wydają się leżeć u podstaw decyzji sądu a quo o skierowaniu do Trybunału pytań w trybie prejudycjalnym. Ewentualne stwierdzenie, w świetle dyrektywy 2005/29, nieuczciwego charakteru praktyki takiej jak ta będąca przedmiotem postępowania głównego, nie ma jednak bezpośredniego wpływu na ocenę wspomnianej ważności (zob. wyrok z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie C-453/10 Pereničová i Perenič, pkt 45, 46).

31 Z powyższego wynika, że pytanie pierwsze oraz część pierwsza pytania drugiego są oczywiście niedopuszczalne.

W przedmiocie części drugiej pytania drugiego

32 W części drugiej pytania drugiego sąd odsyłający zwraca się zasadniczo do Trybunału o rozstrzygnięcie kwestii, czy dyrektywa 93/13 stoi na przeszkodzie temu, by syndyk masy upadłościowej został zwolniony – zgodnie z przepisami krajowymi – z opłat sądowych, jeżeli w braku upadłości dany przedsiębiorca nie byłby zwolniony z tych opłat.

33 W rzeczywistości sąd odsyłający zmierza do oceny zgodności przepisów krajowych dotyczących opłat sądowych z dyrektywą 93/13.

34 Jednakże zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy 93/13 jej celem jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem. Tym samym dotyczy ona wyłącznie warunków umownych, a nie określonego w ustawodawstwie krajowym podziału kosztów postępowania.

35 W niniejszej sprawie jedyną umową zawartą przez przedsiębiorcę z konsumentem, która stanowi przedmiot postępowania głównego i do której postanowienie odsyłające się odnosi, jest umowa zawarta w dniu 13 listopada 2001 r. przez K. Polhošovą. Tymczasem Republika Słowacka przystąpiła do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r.

36 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunał jest właściwy do dokonywania wykładni prawa Unii jedynie w zakresie dotyczącym jego stosowania w państwie członkowskim od momentu przystąpienia tego państwa do Unii (zob. wyroki: z dnia 10 stycznia 2006 r. w sprawie C-302/04 Ynos, Zb.Orz. s. I-371, pkt 36; z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie C-64/06 Telefónica O2 Czech Republic, Zb.Orz. s. I-4887, pkt 22, 23; z dnia 15 kwietnia 2010 r. w sprawie C-96/08 CIBA, Zb.Orz. s. I-2911, pkt 14; postanowienie z dnia 11 maja 2011 r. w sprawie C-32/10 Semerdžiew, pkt 25).

37 Z powyższego wynika, że część druga pytania drugiego jest oczywiście niedopuszczalna.

38 Mając na uwadze całość powyższych rozważań, należy stwierdzić, na podstawie art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w niniejszej sprawie jest oczywiście niedopuszczalny.

W przedmiocie kosztów

39 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) postanawia, co następuje:

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Krajský súd v Prešove (Słowacja) postanowieniem z dnia 10 sierpnia 2011 r. jest oczywiście niedopuszczalny.

Podpisy